

0503БОРНИК РАДОВА
НАРОДНОГ МУЗЕЈА"1969/2020"

Небојша ЦВЕЈИЋ
историчар, Шабац
nebojsacvejic@gmail.com

ЗБОРНИК РАДОВА НАРОДНОГ МУЗЕЈА У ЧАЧКУ 1969-2020.

АПСТРАКТ: Музеј као установа која чува колективну свесћ и сећање, поред материјалног блага које поседује и које је стручно распоређено по различитим збиркама, своју мисију шири и уштем издавачке продукције. Писани трагови сведоче о врсти, квалитету, обиму и учешћалости радова даће инстицијације. Зборник радова Народног музеја (ISSN 0350-7262) покренућ је 1969. године као стручни часопис који ће публиковати резултате научног рада стручњака како из матичне куће, тако и са стране. До данас је објављено десет свезака Зборника, што га чини једном од ретких музејских публикација које у континуитету излазе више од пет деценија.

КЉУЧНЕ РЕЧИ: Народни музеј у Чачку, Зборник радова Народног музеја, публикација, анализа

Народни музеј у Чачку институција је од прворазредног значаја за културу Моравичког округа. Основан је 1952. године као установа која прикупља, проучава, обрађује, чува и презентује културна добра са подручја љубићког, моравичког, трнавског, драгачевског и таковског краја.

Током седмодеценијског постојања у Музеју је уприличено преко 500 изложби, организовано је око 120 археолошких ископавања и штампано је више од 200 различитих публикација.

Музеј је своју издавачку делатност започео 1955. године и реализује је кроз читав низ разноврсних издања. Изузетно место у тој богатој продукцији заузима *Зборник радова Народног музеја* (ISSN 0350-7262). *Зборник* је покренут 1969. године са намером да буде стручно гласило које ће објављивати резултате истраживања стручњака како из матичне куће, тако и оних са стране. Овај часопис спада међу најстарије музејске часописе у Србији. Успео је да задржи континуитет у излажењу и један је од ретких музејских

публикација која непрекидно траје више од пет деценија. *Зборник* се уређује према међународним стандардима за периодична издања и категорисан је као историјски часопис од националног значаја.

Покретац *Зборника* и његов први уредник био је Милован Вуловић, историчар уметности и дугогодишњи директор Музеја. Под његовим уредништвом штампа се ово музејско гласило од броја један па до броја XXV (1969-1995). Од броја XXVI (1996) уредник је Невенка Бојовић (етнолог) и тадашњи директор установе. Након ње, од 2004. године и броја XXXIV, уредник часописа постаје Делфина Рајић (историчар уметности и музејски саветник), садашњи директор Народног музеја.

У периоду од 1969. до 2020. године штампано је укупно 50 бројева (публикација носи ознаку претходне године). Изашло је 49 свезака и то 48 појединачних и један двоброј. Година 1970. је прескочена, док је за године 1992-1993. изашао двоброј (XXII-XXIII). Укупан обим публиковане грађе износи 15590 страна.

Зборник је покренут са амбицијом да постане стално гласило чачанског Народног музеја. Притом је изражена и јасна намера да се окупи што већи број сарадника, почев од младих истраживача па све до академика, а све у циљу изучавања прошлости Западног Поморавља. Од самог почетка часопис се бави темама које ангажују угледне научне и стручне ствараоце. Са посебном пажњом публикује се музејски материјал, чиме је у потпуности задовољена његова основна намена. Велики значај имају и теме из друштвене историје, чија обрада прати савремене токове у нашој историографији.

У *Зборнику* су представљени резултати научних истраживања из области историје (друштвене, економске и политичке), историје уметности, етнологије, палеонтологије, археологије, конзервације музејских предмета, као и музеологије везане за чачански крај (под којим се подразумева данашњи Моравички округ). У оквиру часописа посебно место заузимају и радови о појединцима који потичу из чачанског краја, а који су деловали и стекли славу у неким другим срединама и просторима.

У досадашњих 50 бројева обрађене су теме које обухватају временски распон од праисторије до савременог доба. Добро концепирана уређивачка политика резултирала је тиме што су поједини бројеви добијали тематске целине посвећене археолошким истраживањима, историји архитектуре, као и значајним историјским догађајима.

Значајно је и то да је у сваком декадном броју (X, XX, XXX, XL) публикована и библиографија свих до тада објављених радова, да би од броја XXXIV саставни део чланака постали и апстракт и кључне речи. Резимеи радова и прилога од самог почетка превођени су на француски, да би се од броја XXIX усталила пракса превођења и на енглески језик.

У недостатку регионалних периодичних публикација посвећених заштити

непокретних културних добара, *Зборник* је дуги низ година вршио и ову функцију, дајући изузетан допринос проучавању црквеног и народног градитељства и уметности. Тако је, рецимо, број XXXVIII (за 2008. годину) штампан као *Споменица прага Чачка* поводом његове шестогодишњице.

Током вишедеценијског постојања *Зборник* је надограђивао своју концепцију. Ново графичко решење добија почев од 2004. године и броја XXXIV, променивши свој визуелни идентитет. Сваки наредни број доноси специфичан дизајн који, у исто време, одликава културно наслеђе чачанског краја, а притом је врло репрезентативан и лако препознатљив.

Уз штампану верзију, корисницима је доступна и електронска варијанта часописа у PDF формату која је видљива на сајту Народног музеја у Чачку (<https://www.cacakmuzej.org.rs/>).

На страницама *Зборника* радове је објавило 213 аутора, рачунајући ту анониме (203 аутора и 10 анонима). Укупан број објављених чланака/радова износи 724. Стручни и научни радови који чине *Зборник Народног музеја* одраз су свих напора који су уложени у стварање часописа током претходних пола века. Разнородне су теме којима су се аутори бавили, обухватајући импозантан простор разноврсног деловања. То је и показатељ ширине у стварању и уређењу једног важног музејског годишњака. Мноштво и разноликост тема, специфични визуелни идентитет, квалитет и трајност овог часописа говоре у прилог импресивног рада, пожртвовања и високог нивоа свести свих оних који су себе уткали у припремање и публикавање музејског *Зборника*.

ЛИТЕРАТУРА:

Зборник радова Народног музеја I-L

Библиографија *Зборника радова Народног музеја* (I/1969 - L/2020) / Небојша Цвејић, Чачак, Народни музеј 2021.

JOURNAL OF THE NATIONAL MUSEUM IN ČAČAK 1969-2020

The National Museum in Čačak is a highly important institution for the culture of the Moravica District. It was founded in 1952 as an institution that collects, studies, processes, preserves and presents cultural goods from the area of Ljubić, Moravica, Trnava, Dragačevo and Takovo region.

During its seven-decade existence, the Museum has organized over 500 exhibitions, about 120 archaeological excavations and printed more than 200 different publications.

The museum started its publishing activity in 1955 and it still realizes it through a variety of publications. *The Journal of the National Museum* (ISSN 0350-7262) has an exceptional place in this rich production. *The Journal* was launched in 1969 with the intention of being an expert journal that would publish the results of research done by both the experts from the museum itself and those coming from the outside. This journal is one of the oldest museum journals in Serbia. It has managed to maintain continuity in publishing and is one of the few museum publications that has been running continuously for more than five decades. *The Journal* is edited according to international standards for periodicals and is categorized as a historical journal of national importance.

The initiator of the *Journal* and its first editor was Milovan Vulović, an art historian and a long-term director of the Museum. Under his editorship, this museum journal was printed from number one to number XXV (1969-1995). From number XXVI (1996), the editor is Nevenka Bojović (ethnologist) and the then director of the institution. After that, as of 2004 and number XXXIV, the editor of the journal became Delfina Rajić (art historian and museum advisor) and the current director of the National Museum.

In the period from 1969 to 2020, a total of 50 issues were printed (the publication bears the label of the previous year). 49 volumes were published, of which 48 individual and one double issue. The year 1970 was skipped, while for the years 1992-93 a double issue (XXII-XXIII) was published. The total volume of published material is 15590 pages.

The Journal was launched with the ambition to become a permanent journal of the Čačak National Museum. At the same time, there was a clear intention to gather as many associates as possible, starting from young researchers to academics, all with the aim of studying the past of the Western Morava Basin. From the very beginning, the journal has been dealing with topics that engage reputable scientific and professional authors. The museum material is published with special attention, which completely satisfies its basic purpose. Topics from social history are also of great importance

and are treated according to the modern trends in our historiography.

The Journal presents the results of scientific research in the field of history (social, economic and political), art history, ethnology, palaeontology, archaeology, conservation of museum objects, as well as museology related to the Čačak region (which means today's Moravica District). Within the journal, a special place is occupied by papers about individuals who originate from the Čačak area, and who have acted and gained fame in some other environments and places.

The previous 50 issues included the topics that cover the time span from prehistory to modern times. The well-conceived editorial policy resulted in the fact that individual issues became thematic units, which are dedicated to archaeological research, the history of architecture, as well as to significant historical events.

It is also significant that every tenth issue (X, XX, XXX, XL) contains a bibliography of all previously published papers, while from issue XXXIV abstracts and key words became an integral part of the articles. Abstracts of papers and contributions have been translated into French from the very beginning and the practice of translating into English has been established since issue XXIX.

In the absence of regional periodicals dedicated to the protection of immovable cultural property, *the Journal* has performed this function for many years, making an exceptional contribution to the study of church and national architecture and art. Thus, for example, the issue XXXVIII (for 2008) was printed as the Memorial of the City of Čačak, on the occasion of its six hundredth anniversary.

During its decades-long existence, *the Journal* has upgraded its concept. It has had a new graphic design since 2004 and number XXXIV, which has changed its visual identity. Each subsequent issue brings a specific design that, at the same time, reflects the cultural heritage of the Čačak region and is very representative and easily recognizable.

In addition to the printed version, users can also access the electronic version of the magazine in PDF format, which is available on the website of the National Museum in Čačak (<https://www.cacakmuzej.org.rs/>).

The fiftieth issue of this journal and the lack of a complete bibliographic list of papers published so far motivated us to compile a complete bibliography of all printed issues of *the Journal*.

The bibliography of the Journal of the National Museum is a special bibliography, because it presents contributions within a certain journal. This bibliography of periodicals is also exhaustive (covers the entire production so far) and analytical, since it contains

contributions to a unique periodical publication. The bibliography itself is a treasure of diverse knowledge and a plethora of data. Some slightly forgotten researches were gathered in one place and a new life was breathed into them. New circumstances and a place in the new publication give them the opportunity to be read again. Thus, valuable reading was obtained for all those who would like to engage in scientific work or to satisfy their curiosity.

213 authors have published their works on the pages of the *Journal*, including the anonymous ones (203 authors and 10 anonymous). The total number of published articles / papers is 724. The professional

and scientific papers that make up the *Journal of the National Museum* are a reflection of all the efforts that have been invested in the creation of the journal during the previous half century. The authors dealt with a variety of topics, encompassing an impressive amount of diverse activities. It is also an indicator of broadness in the creation and editing of an important museum annual publication. The multitude and variety of topics, specific visual identity, quality and durability of this journal speak in favour of the impressive work, sacrifice and high level of awareness of all those who have woven themselves into the preparation and publication of the museum *Journal*.

Nebojša CVEJIĆ

LE RECUEIL DES TRAVAUX DU MUSÉE NATIONAL À CACAK 1969-2020

Le musée national à Cacak est une institution d'importance de premier rang pour la culture de la région de la Morava. Il fut fondé en 1952 comme institution qui recueille, étudie, exploite, garde et présente les biens culturels de la région de Ljubic, Morava, Trnava, Dragacevo et Takovo.

Durant son existence de soixante-dix ans, plus de 500 expositions furent présentes dans le Musée, plus de 120 fouilles archéologiques furent organisées et imprimées plus de 200 diverses publications.

Le musée commença son activité de publication en 1955 et la réalisa à travers une série de différentes publications. Une place particulière dans cette riche production occupe *Le recueil des travaux du Musée national (ISSN 0350 - 7262)*. On commença avec le *Recueil* en 1969 avec pour intention que soit présente une édition experte qui publierait les résultats des recherches d'expert autant de la maison mère, que de celles des alentours. Cette édition fait partie des plus anciennes publications muséales en Serbie. Elle réussit à maintenir la continuité de sa parution et c'est une des rares publications périodiques, qui est catégorisée comme publication historique d'importance nationale. *Le Recueil* est rédigé suivant les standards internationaux pour les éditions périodiques et catégorisé comme magazine historien d'importance nationale.

L'initiateur du *Recueil* et son premier rédacteur fut Milovan Vulovic, historien de l'art par profession et directeur de longue date du Musée. Sous sa direction, cette édition muséale est imprimée depuis le numéro un, puis jusqu'au numéro XXV (1969-1995). Du numéro XXVI (1996), la rédactrice fut Nevenka Bojovic (ethnologue) et le directeur d'alors de cette institution. Après elle, depuis l'année 2004 et du numéro XXXIV, le rédacteur de cette publication devient Delfina Rajic

(historienne de l'art et conseillère muséale) et directrice actuelle du Musée national).

Durant la période de 1969 à 2020, 50 numéros furent imprimés en tout (la publication porte la tomaison de l'année précédente). 49 cahiers furent publiés, de cela 48 parutions individuelles et une parution double. On passa l'année 1970, tandis que durant les années 1992-93, une double parution (XII-XIII) fut publiée. L'ampleur entière de la construction publiée est de 15 590 pages.

Le *Recueil* fut mis en marche avec pour ambition de devenir une édition permanente du Musée national de Cacak. De même, une intention expressive et claire pour regrouper un nombre de plus en plus grand de collaborateurs, en commençant par les jeunes chercheurs jusqu'aux académiciens et tout cela avec pour objectif d'étudier le passé du Pomoravlje de l'ouest. Du commencement même, cette publication s'occupe de thèmes qui engagent des créateurs scientifiques et experts de renommée. Avec une attention particulière, on publia le matériel muséal, par quoi son affectation essentielle fut complètement satisfaite. Les thèmes de l'histoire de la société, dont l'élaboration suit les cours contemporains dans notre historiographie, possédèrent une grande importance.

Dans le recueil furent présentés les résultats des recherches scientifiques du domaine de l'histoire (sociaux, économiques et politiques), de l'histoire de l'art, de l'ethnologie, de la paléontologie, de l'archéologie, de la conservation des objets muséaux, comme de la muséologie liés à la région de Cacak (parmi lesquels on sous-entend la région de la Morava d'aujourd'hui). Dans le cadre de ce magazine, une place particulière occupent aussi les travaux de certains qui proviennent de la région de Cacak, mais qui eurent de l'influence et acquérèrent de la gloire dans d'autres milieux et emplacements.

Dans les 50 numéros de jusqu'à présent furent élaborés les thèmes qui comprennent la période de la Préhistoire jusqu'au temps contemporain. La politique de rédaction bien conçue résulta du fait que certains numéros possédèrent des ensembles thématiques qui furent consacrés aux recherches archéologiques, à l'histoire de l'architecture, tout comme aux événements historiques importants.

Il est important aussi que dans chaque chiffre à décades (X,XX,XXX,XL) fut publiée aussi la bibliographie de toutes les études publiées jusqu'alors, pour que du nombre XXXIV, la partie intégrante des articles devinrent des abstraits et des mots clé. Les résumés des études et compléments depuis le début même furent traduits en français, pour qu'à partir du numéro XXIX, la pratique de la traduction se stabilise aussi avec la langue anglaise.

Par manque de publications périodiques régionales consacrées à la protection des biens culturels immobiliers, le *Recueil* effectua pour une longue durée d'années cette fonction également, en donnant une contribution exceptionnelle à l'approfondissement de la construction et de l'art ecclésiastique et national. Ainsi, par exemple, le numéro XXXVIII (pour l'année 2008) fut imprimé comme Mémoire de la ville de Cacak, à l'occasion de son 6ème anniversaire.

Durant son existence de plusieurs décennies, le *Recueil* rehaussa sa conception. Il obtient une nouvelle solution graphique et dès l'année 2004 et du numéro XXXIV, en changeant son identité visuelle. Chaque numéro suivant apporte un design spécifique qui, en même temps, dépeint le patrimoine culturel de la région de Cacak, de même, il est très représentatif et facilement reconnaissable.

En plus de la version imprimée, la variante électrique du magazine est accessible aux utilisateurs en format PDF, qui peut être visible sur le site du Musée national à Cacak (<https://www.cacakmuzej.org.rs/>).

Le cinquantième numéro de ce magazine, tout comme le fait que jusqu'à présent on n'effectua pas l'inventaire des travaux publics, furent des motifs pour que la bibliographie complète de tous les numéros du *Recueil* soit effectuée.

La bibliographie du *Recueil du Musée national* est une bibliographie spéciale, car elle représente des compléments dans le cadre d'un magazine déterminé. Cette bibliographie de la périodique est également exhaustive (comprend la production complète de jusqu'à présent) et analytique, étant donné qu'elle contient les compléments d'une publication périodique. La bibliographie, par elle-même, représente un trésor de connaissances de la Ravna Gora et de plusieurs données. Quelques recherches déjà oubliées sont recueillies dans un endroit et une nouvelle vie leur est insufflée. De nouvelles circonstances et une place dans la nouvelle publication leur donne une possibilité de nouvelle lecture. Ainsi, on obtient un morceau de texte précieux pour tous les intéressés qui voudraient s'occuper de travail scientifique ou de satisfaire leur curiosité.

Sur les pages du *Recueil*, 213 auteurs publièrent leurs travaux, en comptant les anonymes (203 auteurs et 10 anonymes). Le nombre total des articles / travaux publiés remonte à 724. Les travaux experts et scientifiques qui forment le *Recueil des travaux du Musée national* sont le reflet de tous les efforts qui sont investis dans la création du magazine durant la moitié du siècle précédent. Hétérogènes sont les thèmes desquels s'occupent les auteurs, en comprenant un emplacement imposant d'actions variées. Ceci est aussi un indicatif de l'ampleur dans la création et l'arrangement d'un almanach muséal important. Une multitude variée de thèmes, une identité, qualité et durée spécifiques de ce magazine confirment un travail impressionnant, du sacrifice et un niveau de conscience suprême de tous ceux qui se tissèrent eux-mêmes dans la préparation et la publication du *Recueil* muséal.

Nebojsa CVEJIC